

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

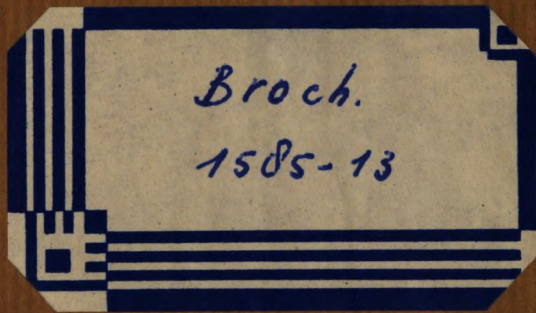
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Broch.

1585-13

ANTWOORD

VAN DE WEDUWE

SAMUËL ZADOK, GEB. SARA LOT,

OP DEN BRIEF VAN HAREN ZOON

LEVIE,

VRIJWILLIGER BIJ HET FRANSCH E L E G E R I N D E

K R I M.

(Door HEd. aan de pers afgestaan.)

Letterlijk overgedrukt.

AMSTERDAM,
L. J. UIJLENBROEK.
1855.

U Broek 1585-13

FEELGELIEWDE HEER ZON!

As 'k iwes brief in de voorhuijs kwam staan te hontfange was ik zoo veraltereerd as vader Mozes as ie in de bieze kistje geen aasshem kon krijge.

„'n Brief uit de Krimp,” zee Asser de briewebesteller, en as ie me zee, wat ie khostte, was 'k op stikke af, en as ie me kwam staan khabaal te schoppe — as 'k 'm los had gemaakt — heb 'k em 'n ouwe diffel, deer ie 'n bhrander op had, in 't vesier gesmhete — as 'r de rhasende mot in was.

Nah! liewe Lewie, heb ik de brief van iwes sjlecht kunne lese, ben ik geloope naar Lijpie, die leest as 'n prethester en heb ik mijn memmeles gevoel khomme te honderdrikke, as 'k gheen luijsig figuur wou sjlaan.

Ach! ik weet nog zoo goed as de dag van ghistere dat iwes me hadie zee, en 'k dacht toen, as Lewie maar in de reusedentie is, dan zal ie wel 'n sjmeer van de fhet meëkhrijge, en as 'n Rotsjchild bij zijn memmele, die em gedhrage en geshoogd het, terugkeere; ach! 'k had 'r illisie van; 'k dacht al: God zel em zegene, dacht ik, me zelle de haffaire in heijere en zier van khant make, as er toch zoo weinig zier wordt geghete, en pheperement in 't groot gaan verhandele, as er magtig feel in wordt homgezet; 'k dacht al, as Lewie der weer is, kan ie de huiddragerij op 'n ghroote sjhaal conteneuere en me zelle in 't fette khomme as Joseph in Egipte.

God bewhare! as de mensche die in de reusedensie

khomme sjwart worde, beter in 't *fet*, as in 't *simet* en as 'k gewhete had as ze m'n eige vleesch sjwart hadde gemaakt, had ik ze 'n mhaling gesjopt as Moses, as ie 't khalf van goud zag.

Lewie! Lewie as 'k hoorde as iwes in 'n groot huys in Barijs iwes zelvres met de *bon mesjeurs* was te bhuite gegaan, heb ik geroepe: O waai! o waai! as Lijpie, die meende as 'k pijn in de puik kreeg zee: „Wallêw”...? zeej 'k: „Luisige jonge wat raakt het jou, lees jij maar verder.”

Lijpie kwam verder te lese, en as ie me kwam te zegge at iwes in de puik van de phrepheet Jonas over de zee was gefare, dacht 'k: wat zal Lewie 'n honger hebbe gehad. 'k zel gezond weze as 'k iwes niet met liewde foor 'n dhibbeltje heijers met khroot in 't zier, had gegewe, as 'k ze toch niet huit de khim kan houwe.

'k Was, liewe Lewie, weer meer as gevoelig van fhreugde as 'k kwam staan te hoore as iwes gezond te Hafrika in Halgiers was aangekhomme, maar as 'k hoorde as iwes most sjchiete en neksersere heb 'k 'n sjchreeuw gelate, as of 'r 'n fiegelante teuge me zierhaffaire aanrhee, en zeej 'k: „as ze Lewie maar niet wheerom sjchite. God gaf as ze ferlamde, en as ze de ooge fol drek van de Bhreestraat hadde, en Lewie, de zoone Sams geshond bleef, as de khindere Abrams, tijdens de phlage van Egipte.

Heb ik verder gehoord as Lijpie las, as iwes over de Sjwarte see was gefare, 't was 'n goeije massematte, en Lewie, as iwes gochem bent, kon 't 'n mooi hakkefietje voor iwes memmele, en iwes zijn. Stier me 'n honderd khruike van dat sjwarte whater, m'n jonge, as 'r toch in 't gezegende faderland zoo feel wordt geklad en gesjchrewe, as 'r geen hinkt genoeg is; of 'r voor al 't gejchrijf lezers zijn gaat me geen luijs aan, en of de hinkt sthand houwe zel, gaat me ook niet aan, as, die 't leze motte d'r ook niet om mahle. As iwes Lewie soms digt in de biert van de rhooije see benne stier me dan ook 'n hon-

derd van 't rhooye d'r bij as d'r tegenwoordig feel *kleine* met rhood motte poeke as ghroote geen moos bethale. 'k Kan me ter whereld niet begrijpen wat iwes in iwes missiwe van 'n sjletel van Jerisalem hebt gesjchreven, 'k sou — 'k mag geshond blijwe! — iwes niet voor de whaarheid kenne zegge waar die sjletel te finde is. Of de Koeizak, of de Ris, of de Tirk, of de Hengels, of de Vrans, of de Mensekop of de Luijbrandi of wie iwes ook zee em hebbe — iwes memmele weet 't niet as ik 'r gheen een van kan, al fiel 'k 'r over.

Lewie! Lewie! daar gaat me 'n licht op as de heerste dag toen er licht was; zeg Lewie, as de ghroote sjletel, die nog altijd in de oudroestbak, bij de khopsphijkers ligt, ... is pasthe! zeg Lewie — gezegende Lewie! liewe Lewie! as . . . . . die is pasthe, en as je memmele die zelvres is opfijlde en poesthe en die aan iwes oversond! alle khindere Abrams en Isais en Jacobs zelle geshond weze! — wie weet Lewie of iwes dan niet 'n ghraaf, of 'n mijoor of wel hopperrhabijn van die geshegende Synagoge zelvres, zou worde. Och Lewie, lieve Lewie, as je memmele — God zegen d'r! — zoo gelukkig mogt zijn, dan zou ze d'r eenige soon Lewie Mozes Zadok aan d'r hart dhrikke en Sjinkel en Bahlmann zou ze'n sjmet doen, as ze khonne hoprolle d,r matthe en de risie van de sjletel, zou door Samuëls soon, en z'n memmele Sara gesjlecht zijn . . . . . flaauw as ze wordt, as 'r om één sjletel zoofeel khoppe, en arrheme, en pheene worde afgesjlage.

Liewe Lewie tot hiertoe heb ik iwes ghistere geschrewe, of liefer — heeft Lijpie geschrewe, as 'k hem toch gedichteerd heb.

Mijn gevoel was te heefig gesjockt as d'r ook bijkwam as 'r nafraag van de thinne nachtsjpiegel was — No. twee van de povenste phlank — weet je, hebbe ze gepooije en gedhonge, heb ik' ze eindelijk voor drie kwartjes gelate — as ie toch lek was. Nou mot iwes wete, as ik op hede mijn brief zal khomme te conteneere met iwes het een

en ander te inhelde van honse frinden en goeije kennisse en wat ik meer zal wete.

Zoo mot iwes dan wete as Lijpie in iwes brief van sjchapefelle las, 'n ghroote ambisie khreeg om met iwes op de Khrimp te handele, as ie toch 'n maght hasefelle in huijs, en met feel liewhebbelij 'n ghroote khattejagt gemaakt heeft. — Khatte! — Khatte! Lewie is 't mooiste wat 'r is. De felle gewe prefijt, de dharme gewe prefijt en de gesthroopte kat geeft ook prefijt. — Of ze ze hebbe wille .....? — Lang sel je geshond wese. In de resterasies ..... as iwes maar blijft; en 't kost 'r maar drie dibbeltjes 'n fette porsie khattepeper. Lijpie sel de felle cefiel levere en fhranko aan de beertschip besthelle. Gun 'm de khlandisie en as ie me geseid het as er bij iewes in de Khrimp soofeel khapotte jasse van noode zijn denk dan — simon blé, seggen de Vransen — ook aan je memmele as ze d'r nog acht en van alle kbleure in 't voorhuijs het hange, en nog vier somerphantelons van alle stoffe, daar iwes toch sjchrijft as 't nog wel 'n poosje kan diere.

As iwes liewste Lewie in de laatsthe tijd in Hamsterdam was geweest, zou iwes 'n maght lawaai aan de hoverkant van de Hamstel hebbe gehoord. Hebbe ze gerhoepe en gesjchreeuwd door de stad as ze zeejen, 'n wolf was los gebhroke en ie liep rond in 'n sjchaapskleed. 'k Sta je te segge, geen Israëliet was 'r 's avonds op straat sonder mes op de sak. Hebbe ze nog gesjchreeuwd en gerhoepe en hebbe ze gekhomme bij ons, en hebbe ze gezeid — as t'r te ferdiene was. — Hebbe ze wille ferdiene as t'r te ferdiene was. — Hebbe ze weer gezeid — as te wolf most worde wegghesonge. — Hebbe ze alle in de biert o! waai gerhoepe, as ze niet op wolve gestheld wahre. — Hebbe ze nog weer gezeid as te *wolf* ..... geen wolf as ie 'n *dhomenie* was. Nah! zeej'ik, en Nah! zeejen ze halle, late we de fingers niet brande en late ze de wolf zellers tam make. Lijpie het 'm later gesien en — ie liep as 'n mens en was tam as 'n lam, het ie ewel gehoord,

ze hadden em zoo besjchote en gejhaagd as ie soo magher as prood en soo gheel as shaffraan was — tothaal in de khrimp! — As ie ook van 't sjweete de khoors op 't lijf het. 't Is beter Lewie op katthe te jage as op mense, je memmele Lewie zeid 't aan de hoffesiere en gineraals, en aan de jhagers van dhomenies.

Om hop de friende terig te khomme lieve Lewie zel ik je segge as Rachel, de nest dot van smoel of de de hazelip, ook al d'r zjwarte khop het khaal geschore en 'n phruik het opgezet, as ze de bedgenoot van Joppie is gewhorde; ze zijn zes dage na de *Freegde derWet* van 't jaar na de sjchepping: Vijfduizend zes honderd en vhijftien in d' echt gethrede, en Rachel het 'm gebhaard twee sthamhouwers in eens, waarvan de houdste, die twaalf mhenute houwer as de jhongste is, in de bhotte en de jhongste in de lucewene negosie zel worde hopgeleid.

Sam ken 'k iwes khomplemente niet make, as ie twee dage voor 't nieuwe jhaar 1) naar de sjchoot van Vader Abram is afgereisd. Z'n hebbe en houwe is in m'n voorhuys en as, liewste Lewie, Lijpie de felle, en je memmele de khapotte jasse en shomerproekjes levert, zel ik 'r die stikke maar bij doen; d' infentaris hieronder halles cefiel.

Moses dhient de khoning; hij is met de khramp uit de khamp gekhomme en het 'r de puyk fol van. 't Sjchiete was nhimmer z'n liewheberij en as ie sjchoot, het ie aan Lijpie gezeid, kneep ie altijd de ooge toe, as ie niet whete wou waar de khoegel bleef. Een gelik voor Moses as ze nooit op 'm hebbe afgevierd, had ie zich anders bedaan van benaauwdheid.

Bram zel met Liewde iwes brief ontfange, 't is anders 'n sjlecht Israëliet, want as ie met schoenpoese 'n sjlomp geld het verdhiend kan ie 't niet late — as Joppie zee — om zelvres bij 't sabbeslamp z'n cente te thelle. Nau Lewie frucht van m'n liewde, leef frolik en geshond m'n lieve jonge. Sjhrijf me apsjluut van de SJLETEL en van de

1) 13 en 14 Sept.

levransie. Zeg Lewie — as j'm zelvres kwam bale;..... je ken nooit whete m'n lieve jonge..... je kon dan de sjwarte en rhooije hinkt an phesant meëbrenge, en de levransie van je memmele en de felle van Lijpie hop je nek meePhakke. Zel je me jonge.....? Nou hadie m'n Lewie tot shiens, mogt 'r bij jeluih nog gesjchote worde hou iwes nheutraal; 't this 't beste werachtig! de menisters bij hons zegge 't ook — as ze 't fet hebbe nah! — hebbe ze gelijk...?

Gelik m'n Lewie, de hemel segene iwes, en make as iwes rhijk te huijs khomme bij iwes liewhebbende.

Amsterdam Jan. 1855 memmele: wedhuwe
(15616). Samuel Zadok geb,
Sara Lot.

PS. De groetenisse van halle; as iwes khomt, kan iwes de thabak zelvres meënheme as 'k 'r zoo geen verstand van heb.

INFENTARIS VAN 'T GOED VAN SAM.

Behalve één khapotte jas; een gelapte diffilsche proek.

Één fest met dhiffrente knoope.

Één paar feteleere sjchoene die maar gesoold en gehachterlapt, hoeve te worde.

Één rhooije poeffante (as 'r voor ingestaan wordt, as Sam 'm z'n heele lehwe met sicces het gebruikt.)

Één pet, as ie ghlimmend is gewhorde goed voor d' afoop van 't rhegewater.

Één khatoene hemd (krimprij.)

Één sjhoenepoesbak met TWEE bhorstels en 'n potje d'r bij voor 't sjchoenesjmeer.

Behalvres:

Nog eenige rhariteite whaarvan we de sjubtansies niet hielk en één aan de nees kenne hange.

